भागुरि पु० स्मृतिव्याकरणादिकर्त्तरि मुनिभेदे । "वष्टि भागुरिरल्लोपमवाप्योरुपसर्गयोः" सि० कौ० ।

भाग्य न० भज-ण्यत् कुत्वम् । १शुभाशुभसूचके कर्मजन्येऽदृष्टे अमरः । भागः प्रयोजनमस्य यत् । २भागार्थे त्रि० । भागमर्हति यत् । ३भागार्हे त्रि० ।

भाङ्गीन न० भङ्गायाः विजयायाः भवनं क्षेत्रं खञ् । (भाङ) भङ्गाभवनयोग्ये क्षेत्रे । खञ् । भाङ्ग्यमप्यत्र । हेमच । [अवभाजत् त ।

भाज पृथक्करणे, अद० चु० उभ० सक० सेट् । भाजयति ते

भाजक त्रि० भज-ण्वुल् । भागकारके अङ्कभेदे विभाजके

भाजन न०भज्यतेऽनेन भाज-ल्युट् । १पात्रे अमरः । २आधारे ३योग्ये च मेदि० । ४आढ़कपरिमाणभेदे वैद्यकम् ।

भाजिन् त्रि० भज-सेवायां णिनि । सेवके कामन्दकीय० ।

भाजित त्रि० भाजि-कर्मणि क्त । १पृथक्कृते । २भक्ते च ।

भाजी स्त्री० भाज-कर्मणि घञ् नि० ङीप् । भृष्टव्यञ्जनभेदे । अन्यत्र भाजा । सि० कौ० ।

भाज्य त्रि० भज्यते विभज्यते भज-कर्मणि ण्यत् । विभजनीये "भाज्यो हरः शुध्यति यद्गुणः स्यादि"ति लीलावती ।

भाटक पु०न० भट-पोषणे ण्वुल् । परगृहयानादेरुपभोगार्थं तत्स्वामिने दीयमाने धने । (भाडा) हला० ।

"परभूमौ गृहं कृत्वा भाटयित्वा वसेत् तु यः । स तद्गृहीत्वा निर्गच्छेत्तृणकाष्ठेष्टकादिकम् । स्तोमं विना वसित्वा तु परभूमावनिच्छतः । निर्गच्छंस्तृणकाष्ठानि न गृह्णीयात् कथञ्चन" कात्यायनः । "गृहवाप्यापणादीनि गृहीत्वा भाटकेन यः । स्वामिनोनार्पयेद्यावत्तावद्दाप्यः स भाटकम् । वापी परकृता अप्रतिष्ठितेति विवक्षितम् । "हस्त्यश्वगोखरोष्ट्रादीन् गृहीत्वा भाटकेन यः । स्वामिनोनार्पयेद्यावत्तावद्दाप्यः स भाटकम्" । वृद्धमनुः "यो भाटयित्वा शकटं नीत्वा नान्यत्र गच्छति । भाटं न दद्याद्दाप्योऽसावनूढस्यापि भाटकम्" । शकटं वृषनौकादेरप्युपलक्षणम् । अनूढस्यावाहितस्यापि शकटादेः" इति विषादचिन्तामणिः ।

भाण पु० सा० द० उक्तलक्षणे दशरूपकान्तर्गते दृश्यकाव्यभेदे तल्लक्षणं यथा

"भाणः स्याद्धूर्त्तचरितो नानावस्थान्तरात्मकः । एकाङ्क एक एवात्र निपुणः पण्डितो विटः । रङ्गे प्रकाशयेत् स्वेनानुभूतमितरेण वा । सम्बोधनोक्तिप्रत्युक्ती कुर्य्यादाकाशभाषितैः । सूचयेद्वीरशृङ्गारौ शौर्य्यसौभाग्यवर्णनैः । तत्रेतिवृत्तमुत्पाद्यं वृत्तिः प्रायेण भारती । मुखनिर्वहणे सन्धी लास्याङ्गानि दशापि च" । अत्राकाशभाषितरूपं० परवचनमपि स्वयमेवानुवदन्नुत्तरप्रत्युत्तरे कुर्य्यात् । शृङ्गारवीररसौ च सौभाग्यशौर्य्यवर्णनेन सूचयेत् । प्रायग्रहणात् कौशिक्यपि वृत्तिर्भवति । उदाहरणं लीलामधुकरः" सा० द० ।

भाण्ड न० भाण्ड-अच् भण-ड-स्वार्थे अण् वा । पात्रे १तैलाद्याधारे २भाजने (भाँड) "अराजदैविकं नष्टं भाण्डं दाप्यस्तु वाहकः" नारदः । ३गृहभेदे (भाँड़ार) "ब्रह्माण्डभाण्डोदरेत्यादि" वीरचरितम् ।४वणिजां मूलधने ५अश्वभूषायां मेदि० । ६नदीकुलद्वयमध्ये पात्रे च हेमच० । ७गर्दभाण्डे वृक्षे पु० शब्दच० । भण्डस्य भावः अण् । ८भण्डचरित्रे न० (भाड़ामि) अजयः ।

भाण्डपुट पु० नापिते जटाधरः ।

भाण्डपुष्प पु० सर्पभेदे त्रिका० ।

भाण्डल त्रि० भाण्डं लाति ला-क । भाण्डग्राहके स्त्रियां गौरा० ङीष् । [समीपादौ ।

भाण्डव त्रि० भण्डोरदूरादि सुवास्त्वा० अण् । भण्डु-

भाण्डागार कर्म० । (भाँड़ार) गृहभेदे हेमच० । तत्र नियुक्तः ठन् । भाण्डगारिक तत्र नियुक्ते त्रि० ।

भाण्डार न० भाण्डं तदाकारमृच्छति ऋ-अण् उप०स० । गृहभेदे (भाँड़ार) ।

भाण्डारिन् पु० भाण्डमृच्छति ऋ-णिनि । अन्नादिद्रव्यगृहेषु कृताधिकारे । "क्षुधितस्तृषितः कामी विद्यार्थी कृषिकारकः । भाण्डारी च प्रवासी च सप्त सुप्तान् प्रबोधयेत्" इति व्यवहारप्रदीपः । [(भाँड़ि)

भाण्डि स्त्री भण्डस्येदम् । नापितस्य खुराद्याधारपात्रभेदे

भाण्डिवाह पु०भाण्डिं क्षुराद्याधारं (भाँडि) वहति वह-अण् उप०स० नापिते भाण्डि+अस्त्यर्थे लच् । भाण्डिल तत्रार्थे शब्दमा० ।

भाण्डीर पु० भण्ड-ईरच् पृषो० । १वटवृक्षे २वृन्दावनस्थे ३वटवनभेदे च जटा० । "प्रलम्बो नाम भूत्वाथो वटं भाण्डीरमाश्रितः" हरिवं० ५५अ० ।

भाति स्त्री भा-क्तिन् । शोभायाम् राजनि० ।

भातु पु०भा-तुन् । १सूर्य्ये त्रिका० । २दीप्ते त्रि०संक्षिप्त० ।

भाद्र पु० भद्राभिर्युक्ता पौर्णमासी भाद्री सा यस्मिन् मासे अण् । चैत्रादितः षष्ठे चान्द्रे १मासे अमरः । २तन्मा-